

Az Európai Unió
Erasmus+ programjának
társfinanszírozásával

ÖSSZEFOGLALÓ JELENTÉS AZ OKTATÁSÜGY SZEMPONTJÁBÓL FONTOS
EREDMÉNYEKRŐL – 2020. JÚLIUS

A RÉSZVÉTELI ARÁNY NÖVELÉSE ÉS AZ ÉRTÉKELÉS FEJLESZTÉSE TANÁROKNAK SZÓLÓ, NAGY LÉTSZÁMÚ ONLINE KURZUSOKON

A TEACHUP BEVÁLÁSVIZSGÁLAT EREDMÉNYEI

Kiadja:

European Schoolnet
(EUN Partnership AISBL)
Rue de Trèves 61
1040 Brüsszel, Belgium
www.europeanschoolnet.org

Szerzők:

Patricia Wastiau (European Schoolnet)
Benjamin Hertz (European Schoolnet)
Katja Engelhardt (European Schoolnet)

Szerkesztő:

Roger Blamire (European Schoolnet)

Grafikai tervezés és kiadványszerkesztés:

Jessica Massini (European Schoolnet)
Andrea Panizza (European Schoolnet)

Megjelenés ideje: 2020. július

A jelentés az alábbi módon hivatkozható:

European Schoolnet (2020): A részvételi arány növelése és az értékelés fejlesztése tanároknak szóló, tömegesen meghirdethető online kurzusokon – A TeachUP bevélszvizsgálat eredményei (European Schoolnet, Brüsszel)

Ez a jelentés a CC BY-NC-SA 4.0 licenct használja. A licenc egy példányának megtekintéséhez látogasson el a creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0 oldalra!

Köszönetnyilvánítás

Mindenkit köszönet illet, aki hozzájárult a TeachUP bevélszvizsgálat sikeréhez, különös tekintettel a 15 közreműködő országban dolgozó partnerekre, a kurzusokon részt vevő tanárookra, tanárszakos hallgatókra, valamint a moderátorokra és a tanácsadókra, akik Alexandre Kirchberger koordinálásával – és a bevélszvizsgálat befejező szakaszában Antoine Bilgin támogatásával – végezték munkájukat.

A szerzők szeretnék külön megköszönni az FBK-IRVAPP (Bruno Kessler Alapítvány – Szakpolitikák értékelésére szakosodott kutatóintézet) munkatársai, Enrico Rettore, Davide Azzolini és Sonia Marsadro kiváló munkáját, akik garantálták, hogy a kutatás a legszigorúbb módszertani követelményeknek is megfeleljen. Az ő statisztikai elemzéseik és megfontolt következtetések tették lehetővé, hogy közérthetően lehessen a szélesebb nagyközönség elé tárni a kutatás eredményeit. Szintén külön köszönet illeti Janet Looney-t (Európai Oktatás- és Szociálpolitikai Intézet - EIESP), aki az értékeléssel kapcsolatos, valamint Karen Triquet-t (Brüsszeli Szabadegyetem), aki az online önszabályozó tanulásra vonatkozó eredmények értelmezéséhez használt fogalmi keretrendszer kidolgozásához járult hozzá.

TARTALOMJEGYZÉK

SAKPOLITIKAI KIHÍVÁSOK.....	4
A LEGFONTOSABB MEGÁLLAPÍTÁSOK.....	5
RÉSZVÉTEL ÉS TELJESÍTÉS	5
A TÁRSÉRTÉKELÉS ÉS A SZAKÉRTŐI ÉRTÉKELÉS ÖSSZEHA-SONLÍTÁSA	5
A BEVÁLÁSVIZSGÁLAT MÓDSZERTANA ÉS AZ EREDMÉNYEK.....	6
A RÉSZVÉTELI ÉS TELJESÍTÉSI ARÁNYOK NÖVELÉSE	8
<i>A vizsgált, személyre szabott támogatási forma.....</i>	<i>8</i>
<i>A bevéálásvizsgálat eredményei</i>	<i>10</i>
A TÁRSÉRTÉKELÉS ÉS A SZAKÉRTŐI ÉRTÉKELÉS ÖSSZEHA-SONLÍTÁSA	13
<i>Az alkalmazott megközelítés.....</i>	<i>13</i>
<i>A társértékelés és a szakértői értékelés eredményeinek összehasonlítása</i>	<i>13</i>
<i>Megállapítások</i>	<i>14</i>
SAKPOLITIKAI TANULSÁGOK.....	17

A további részletekről az egyes területekről szóló jelentésekből tájékozódhat.

A jelentések a TeachUP webhelyéről (teachup.eun.org) tölthetők le.

- [TeachUP bevéálásvizsgálati jelentés](#)
- [Személyre szabott támogatás biztosítása tömegesen meghirdethető online kurzusokon](#)
- [A társértékelés és a szakértői értékelés összehasonlítása. Hogyan értékeljük az online tanárképzésben?](#)
A fenti három jelentésben részletes szómagyarázat és irodalomjegyzék található.
- [Jelentés a nemzetközi oktatói fórumokról](#)
- [A változásban lévő tanári szerepkörök és kompetenciák: hiányosságok a tanárképzésben](#) (konzultatív felmérés és szakirodalmi áttekintés)

SZAKPOLITIKAI KIHÍVÁSOK

Ha arra szeretnénk megtanítani diákjainkat, hogy magabiztosan boldoguljanak egy egyre bonyolultabb és bizonytalanabb világban, alapjaiban kell megváltoztatnunk az elvárt tanári kompetenciákról és az alkalmazandó módszerekről alkotott elképzeléseinket. Nagy számban találunk olyan pedagógusokat, akik örülnének neki, ha képzés keretében kapnának segítséget a mai diákok szükségleteihez igazodó tanulási környezet létrehozásához. Ez a szakmai továbbképzések első számú *léti jogosultsága* és az egyetemi tanárképzés egyik legfontosabb feladata, hiszen már a szakma kitanulásának első lépései során erős alapok lefektetésére van szükség. A kutatások azt mutatják, hogy a hatékony tanárképzés gyakran alkalmaz kollaboratív megközelítést, és az aktív tanulásra összpontosít. Az is látható az eredményekből, hogy az időhiány és a részvételi költségek jelentik a szakmai fejlődés útjában álló legfontosabb akadályokat (TALIS 2018). Mindezek miatt évek óta az oktatásügyi szakemberek látókörében vannak a tömegesen végezhető, online tanár-továbbképző kurzusok, melyek elérhető áron, rugalmasan teljesíthetők, és kollaboratív, valamint az aktív tanulással összefüggő elemeket is magukba foglalnak.

A tömegesen meghirdethető online képzések terjedését azonban gátolja az a körülmény, hogy alacsony a kurzusokat elvégzők aránya. Két fontos készség ugyanis mindenképpen szükséges az online tanfolyamok teljesítéséhez, és egyikre sem

szabad úgy tekintenünk, mintha mindenki ugyanolyan jártas volna benne: az egyik az online környezetben való boldoguláshoz szükséges digitális kompetencia, a másik pedig az önszabályozó tanulás. A tömegesen meghirdethető online tanárképzéseken további kihívást jelent az előrehaladás értékelésének módszere.

A TeachUP bevételek vizsgálata során azt vizsgálták, hogy növelheti-e az online kurzusokat elvégzők arányát egy nagyszámú résztvevő esetén is alkalmazható támogatási forma, amelynek keretében személyre szabott segítséget kapnak az alacsony digitáliskompetencia-szinttel és gyenge önszabályozó tanulási készségekkel rendelkező tanároknak és tanárszakos hallgatóknak, hogy minél többet tudjanak kihozni a kínált képzésből.

Azt is vizsgálták továbbá a TeachUP projekt során, hogy milyen különbségek vannak a társértékelés és a szakértői értékelés eredményei között, illetve mi a tanárok és a tanárszakos hallgatók véleménye a kétféle értékelési módszerről.

A LEGFONTOSABB MEGÁLLAPÍTÁSOK

RÉSZVÉTEL ÉS TELJESÍTÉS

A TeachUP projekt során használt személyre szabott támogatási forma az Európai Unió tagállamaiban élő, a kurzusokra feliratkozott tanárok körében jelentős pozitív hatást eredményezett. A személyre szabottan támogatott résztvevők esetében 42% volt az adott kurzus elvégzésének valószínűsége, míg azok esetében, akiknek nem ajánlottak fel támogatást, mindössze 32% volt ez az arány.

A Törökországban élő gyakorló tanárookra azonban nem fejtett ki hatást a személyre szabott támogatás.

Az online képzéseken korábbi tapasztalattal rendelkező tanárszakos hallgatóknál (azoknál, akik az előző három évben legalább évi egy kurzust elvégeztek) megfigyelhető volt a támogatás hatása. Közvetett

hatást is megfigyelhető volt (a tanárszakos hallgatók és a tanárok esetében egyaránt): az érintettek valamivel kisebb valószínűséggel kértek meg másokat a tanfolyamok során, hogy oldjanak meg nekik valamilyen problémát.

A TeachUP projekt során alkalmazott személyre szabott támogatási forma közvetetten a tanárok önszabályozó online tanuláshoz szükséges kompetenciáira is pozitív hatást gyakorolt. Minél több kurzust végzett el egy tanár a TeachUP bevéálsvizsgálat során, annál jobban meg tudta határozni a tanulási céljait, és annál kisebb valószínűséggel kért segítséget másoktól ahhoz, hogy megoldja a kurzus során felmerülő problémákat, tehát egyre önállóbb tanulóvá vált.

A TÁRSÉRTÉKELÉS ÉS A SZAKÉRTŐI ÉRTÉKELÉS ÖSSZEHASONLÍTÁSA

A társértékelések és a szakértői értékelések eredményei megegyeztek, bár a társértékelők a szakértőknél átlagosan valamivel magasabb pontszámokat adtak.

Az ugyanarra az óratervre vonatkozó társértékelések eredményei is hasonlóak voltak, még ha mutatkoztak is kisebb eltérések.

A kurzuszáró feladatokra adott társértékelések jellemzően kevésbé voltak részletesek, kevesebb fejlesztési célú javaslatot tartalmaztak, és valamivel pozitívabbak voltak, mint a szakértők értékelései.

A tanárok a társak és a szakértők értékeléseinek nagyjából azonos értéket tulajdonítottak, méltányosnak és – egymást kiegészítő módon – hasznosnak találták mindkettőt.

A BEVÁLÁSVIZSGÁLAT MÓDSZERTANA ÉS AZ EREDMÉNYEK

2017-ben 17 partner (oktatásügyi hatóságok, tanárképző egyetemek, tanártovábbképző intézmények, valamint egy értékelésekre szakosodott kutatóintézet) indította el a TeachUP szakpolitikai bevélsvizsgálatot, az Európai Bizottság Erasmus+ programjának szakpolitikai bevélsvizsgálatokra vonatkozó, 3. kulcsintézkedésének keretében.

A TeachUP csapata kidolgozott egy személyre szabott, e-maileken alapuló támogatási rendszert, amelyben a résztvevők személyre szabott tanácsokat és egyéni konzultációs lehetőséget kaptak, amennyiben az online kurzusok terén korábban szerzett jártasságuk vagy a tanfolyamok során tanúsított viselkedésük ezt indokolta. Mivel a módszert nagy létszámú kurzusokra tervezték, nem minden résztvevő kapott ilyen támogatást, csak azok, akikről feltételezték, hogy segítségük van szükségük.

A fent vázolt támogatási formát egy, a tanári és a tanulói szerepek átalakulásáról szóló kurzussorozat keretében próbálták ki, az alábbi négy tanári kompetenciaterületre fókuszálva: formatív értékelés, személyre szabott tanulás, kollaboratív tanulás, kreativitás. A négy terület kiválasztása egy kérdőíven alapult, amelyet tanárképző és tanártovábbképző intézmények töltöttek ki az online kurzusokon feldolgozandó témákról, illetve figyelembe vették a tanári szerepkör változásait tárgyaló szakirodalom áttekintésének eredményeit is.

A résztvevők az egyenként három és fél héten keresztül tartó kurzusokon megismerkedtek a tárgyaló pedagógiai módszerrel és az azt alátámasztó elméletekkel, majd példákat és ötleteket láttak a gyakorlati alkalmazásra. A résztvevőknek az egyes kurzusok végén a tanfolyam során megismert ötletek felhasználásával a saját munkájuk során használható óratervet kellett kidolgozniuk.

A TeachUP projektben részt vevő mind a tíz partnerország nyelvén elérhetővé tették a négy kurzust. Az oktatás elsősorban a gyakorlati megvalósítás, az egyéni és a közös reflexió, a tudásépítés, az együttműködés, a kapcsolatépítés és a közös megbeszélés köré szerveződött, de konkrét feladatokat is kaptak a résztvevők. A tanfolyamok anyagát különböző típusú videók alkották, például hospitálások során felvett videók, tanárokkal és diákokkal készített interjúk, képernyőfelvételek vagy éppen rövid, gyakorlatorientált kutatói előadások.

A személyre szabott támogatási forma hatását több mint 4000, véletlenszerűen kiválasztott tanáron, illetve tanárszakos hallgatón vizsgálták, akiket a vizsgálati, illetve a kontrollcsoport valamelyikébe osztottak be. 2018 októbere és 2019 májusa között 10 ország (Ausztria, Magyarország, Görögország, Észtország, Málta, Litvánia, Portugália, Spanyolország, Szlovákia és Törökország) tanárainak bevonásával végezték a vizsgálatokat.

FORMATÍV ÉRTÉKÉLÉS

Milyen tanulási folyamatokon mennek keresztül a diákok, és hogyan lehetne jobban kiszolgálni tanulási igényeiket?

2018. október 2. – október 26.

SZEMÉLYRE SZABOTT TANULÁS

Hogyan lehet támogatni, hogy a diákok a kezükbe vegyék a tanulás folyamatának irányítását?

2019. január 15. – február 8.

KOLLABORATÍV TANULÁS

Milyen feladatokkal és eszközökkel lehet biztosítani, hogy gyümölcsöző és hasznos együttműködés alakuljon ki az órán a diákok között?

2019. február 26. – március 22.

KREATIVITÁS

Hogyan fejleszthető a diákok kreatív gondolkodási képessége?

2019. május 7. – május 31.

1. ÁBRA: A TEACHUP KURZUSSOROZATA

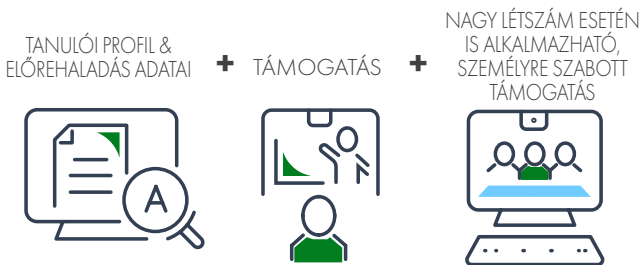
Annak megítélésére, hogy mennyire érvényes módszer az online kurzusok esetén a társértékelés, a harmadik TeachUP kurzusban összehasonlították 106, véletlenszerűen kiválasztott óraterv társértékeléseit és szakértői értékeléseit, valamint megkérték az óratervek íróit, hogy töltsenek ki egy rövid kérdőívet az értékelésekkel kapcsolatban.

Kérdőívekből és a kurzusplatformról is származtak adatok az elemzésekhez. A kvantitatív kutatási eredmények mellett minden vizsgálati országban három-három műhelyt („nemzeti oktatói fórumot”) szerveztek, hogy kvalitatív visszajelzést gyűjtsenek a fontosabb érintettektől.

A RÉSZVÉTELI ÉS TELJESÍTÉSI ARÁNYOK NÖVELÉSE

A VIZSGÁLT, SZEMÉLYRE SZABOTT TÁMOGATÁSI FORMA

A TeachUP-kurzusokon használt, személyre szabott támogatási formával azoknak a résztvevőknek akartak segítséget nyújtani, akiknek a leginkább támogatásra szorultak, és akiknél a lemorzsolódás veszélye a legmagasabb volt: a részvételi és teljesítési arányok növelése volt. Mivel azonban a módszert tömegesen meghirdetett tanfolyamokon akarták alkalmazni, a támogatást csak meglehetősen célzottan kínálták fel, nem az összes résztvevőnek. A résztvevők profilja, valamint a felületről származó, előrehaladásról tájékoztató adatok alapján határozták meg, hogy kiknek vannak nehézségeik, és így kik kapnak segítséget. Az alábbi ábra szemlélteti ezt a megközelítést:

2. ÁBRA: NAGY LÉTSZÁM ESETÉN IS ALKALMAZHATÓ, SZEMÉLYRE SZABOTT TÁMOGATÁS

Annak érdekében, hogy mérni lehessen a személyre szabott támogatás részvételre gyakorolt hatását, a TeachUP projektben összehasonlították a támogatást kapó (vizsgálati), valamint a támogatást nem kapó (kontroll) csoport adatait.

A személyre szabott támogatás különböző kiváltó okokból és ezekhez kapcsolódó

beavatkozásokból állt. A kiváltó okok határozták meg, hogy melyik résztvevő kapott támogatást a vizsgálati csoportból. Ha például valaki jelezte az alapfelmérésben, hogy nincs online tanulásal kapcsolatos tapasztalata, akkor a beavatkozó e-mailekkel ezt a területet próbálták kezelni: online tanfolyamok elvégzését segítő segédanyagokat küldtek, és felajánlották, hogy egy videohívás keretében végigvezetnek a kurzusfelület egyes funkcióin.

Az üzenetek szövegét a tanácsadók a résztvevők profilja és a kurzuson való előrehaladása alapján személyre szabták. A kiváltó adatokat és a segítségnyújtás formáját mindegyik beavatkozás esetén az adott cél (kurzus elkezdése, kurzus teljesítése, elégedettség növelése) alapján határozták meg.

A beavatkozásokat a személyes tanácsadók (tapasztalt tanárok vagy tanárképzésben dolgozó szakemberek) hajtották végre, akiknek egyenként maximum 100 résztvevőre (egy-egy kohorszra) kellett figyelniük. A személyes tanácsadók meg-

határozott időpontokban ellenőrizték, hogy a kohorszúból kiknek van szüksége támogatásra. A felület megmutatta a személyes tanácsadóknak az alapfelmérés során adott válaszokat is, így sok mindent megtudhattak a hozzájuk tartozó résztvevők profiljáról, elképzeléseiről, önbizalmáról.

A TeachUP bevéálsvizsgálat során kilenc beavatkozást alkalmaztak. A beavatkozásokat az alapján dolgoztak ki, hogy a kutatások szerint milyen tulajdonságok és tevékenységek vannak hatással a kurzusok sikeres teljesítésére. Ezen túl egyes beavatkozások olyan, a kurzus kialakításból és időtervből adódó körülményeket vettek figyelembe, amelyek összetettek voltak és így vélhetően problémát jelentettek, mint például az önszabályozó tanulás képessége.

Bizonyos beavatkozások során a tanácsadó online megbeszélést ajánlott fel, más esetekben csak további útmutatással szolgált, vagy visszajelzést adott. A beavatkozások proaktív jellegűek voltak, és mindegyikben szerepelt, hogy a résztvevő kérdések esetén a tanácsadóhoz fordulhat további segítségért.

BEAVATKOZÁS	KIVÁLTÓ OK	CÉL	ELŐFORDULÁSOK SZÁMA
1–4	Profiladatok	A kurzus teljesítése	3532
5	A kurzusplatformról származó adat (öt nappal a modul elindítása után sem kezdte el a modult)	A kurzus elkezdése	3692
6–9	A kurzusfelületről származó adat	A kurzus elvégzése és az elégedettség növelése	718

1. TÁBLÁZAT: A VIZSGÁLATOK SORÁN KIVÁLTOTT BEAVATKOZÁSOK (1-TŐL 9-IG)

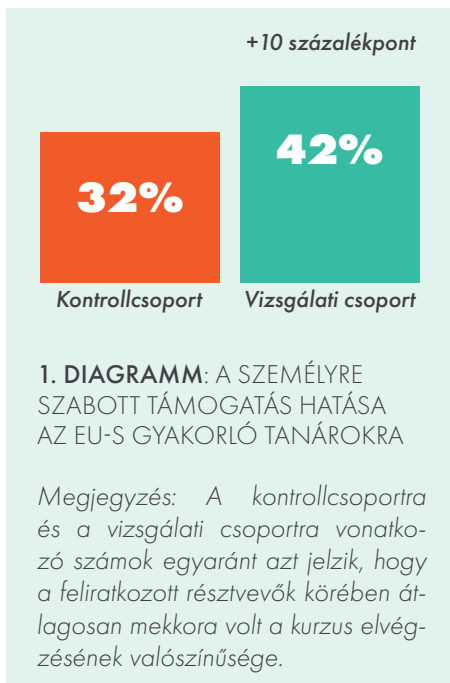
Az összes beavatkozás 91%-át a résztvevői profilok, valamint az öt nappal a modul elindítása utáni inaktivitás váltotta ki, ami azt mutatja, hogy a vizsgált populációban nagyon fontos a feliratkozás és a kurzus elkezdése közötti lépcső, ezért a tömegesen indítható online kurzusok esetében különösen oda kell figyelni erre.

A résztvevők jelentékeny hányadánál állapították meg a lemorzsolódás kockázatát kevés előzetes, online tanulással kapcsolatos tapasztalat, alacsony digitáliskompetencia-szint vagy az önszabályozó online tanulás készségének korlátozott szintje miatt.

A résztvevők a személyes tanácsadók által kezdeményezett beavatkozásoknak mindössze 6%-ára reagáltak valamilyen módon (nem volt elvárás, hogy válaszoljanak). Az, hogy kevesen éltek a további támogatás lehetőségével, részben talán annak tudható be, hogy nem elég pontosan sikerült meghatározni a leginkább segítséget igénylők csoportját. Az első három kurzus adatainak felhasználásával egy további beavatkozást építettek be a vizsgálatba, hogy pontosabban meg lehessen állapítani a lemorzsolódással veszélyeztetettek körét.

A BEVÁLÁSVIZSGÁLAT EREDMÉNYEI

A TeachUP projekt során alkalmazott személyre szabott támogatási rendszer az Európai Unió tagállamaiban élő, a kurzusokra feliratkozott tanárok körében jelentős pozitív hatást eredményezett. A személyre szabott támogatást kapott résztvevők esetében 42% volt az adott kurzus elvégzésének valószínűsége, míg a kontrollcsoportban 32% volt ez az arány.

A személyre szabott támogatás hatása két különböző hatásmechanizmusra épült:

- A beavatkozások egyik csoportja a profilinformációkra épült (pl. digitális kompetencia alacsony szintje, online kurzusokkal kapcsolatos tapasztalatok hiánya, kurzusteljesítés alacsony várt valószínűsége), amelyek a kurzust elkezdők körében növelték a kurzus elvégzésének valószínűségét.
- A beavatkozások másik csoportja a kurzusfelületen tanúsított viselkedésen alapult (leggyakrabban a kurzus elkezdésének halogatása), és a kurzust elkezdők arányára volt pozitív hatással.

A fókuszcsoportokból nyert kvalitatív adatok, valamint a résztvevők, a tanácsadók, tanárképzésben dolgozó szakemberek

és más érintettek bevonásával lefolytatott műhelyek tanulságai alapján feltételezhető, hogy a kapott eredményhez több tényező együttes hatása vezetett el, amelyek az egyes felhasználókra különböző mértékben gyakoroltak hatást:

- Annak a tudata, hogy valaki „ellenőrzi” a folyamatokat: A kurzusok résztvevői, mivel saját, aktuális helyzetükre szabott e-maileket kaptak, úgy érezték, hogy valaki nyomon követi a munkájukat, ami motiválta őket, hiszen tudták, hogy valaki észre fogja venni, ha továbbhaladnak, ahogy azt is, ha elakadnak valahol. Ugyanakkor előfordulhat, hogy ez a tényező egyes résztvevőket negatívan befolyásolt.
- Az az érzés, hogy „valaki figyel rám”: A résztvevők azt érezték, hogy nyomon követik a munkájukat, vagyis van valaki, aki szükség esetén a segítségükre siet, és útmutatással szolgál, ami motiválta őket, hogy folytassák a kurzust.
- A támogatás mint „figyelmeztetés az elmaradásra”: Elképzelhető, hogy a résztvevők gyakorlatilag emlékeztetőként olvasták a támogató e-maileket, és a hatásukra elvégeztek bizonyos feladatokat, amelyekről egyébként megfeledeztek volna.
- A támogatás mint „iránymutatás”: a résztvevők kérdéseinek és szükségleteinek megfelelő információk biztosítása, különösen amikor a válaszlevélben konkrét kérdéseket vagy problémákat fogalmaztak meg a résztvevők (pl. hogy hol és mikor kell leadni az óratervet).

A személyre szabott támogatásnak azonban a Törökországban élő gyakorló tanárok esetén nem volt kimutatható hatása. A török és a többi TeachUP-orrszágból származó tanárok résztvevői profiljában mutatkozó különbségek magyarázhatják a jelenséget. A Törökországban élő tanárok átlagosan kevesebb tapasztalattal rendelkeztek az online kurzusokkal kapcsolatban, jobban igényelték volna formális tanúsítványt a TeachUP-kurzusok elvégzéséért, kisebb arányban rendelkeztek mesterfokozatú diplomával, fiatalabbak voltak és több volt közöttük a férfi. A kurzus lebonyolításának török sajátosságai, például a kifejezetten aktív és tapasztalt kurzusmoderátor tevékenysége is csökkenthette a személyre szabott támogatás hatását.

A személyre szabott támogatás a tanárszakos hallgatók közül (bármelyik orrszágból) csak azokra volt pozitív hatással, akiknek volt korábbi online kurzustapasztalata (konkrétan azoknál, akik az elmúlt három évben évente legalább egy online kurzust elvégeztek). Kimutatható volt egy közvetett hatás is (a tanárszakos hallgatók és a tanárok esetében egyaránt): az érintettek valamivel kisebb valószínűséggel kértek meg másokat a tanfolyamok során, hogy oldjanak meg nekik valamilyen problémát. Ez az eredmény arra utal, hogy azokra a tanárszakos hallgatókra, akik a korábbi tapasztalatok hiánya miatt kaptak segítséget, csak akkor volt hatással a TeachUP során alkalmazott személyre szabott támogatási forma, ha korábban legalább valamilyen minimális tapasztalatot szereztek az online képzések világában.

A TeachUP projekt során használt személyre szabott támogatási forma közvetetten a tanárok önszabályozó online tanuláshoz szükséges kompetenciáira is pozitív hatást gyakorolt. Minél több kurzust végzett el egy tanár a TeachUP bevélszvizsgálat során, annál jobban volt képes meghatározni a tanulási céljait, és annál kevésbé kért segítséget másoktól a kurzus során felmerülő problémák megoldásához, tehát annál önállóbb tanulóvá vált.

Meglepő módon mindössze az esetek 6%-ában reagáltak a résztvevők valamilyen módon a tanácsadók által felajánlott segítségre. Az, hogy kevesen éltek a további támogatás lehetőségével, részben talán annak tudható be, hogy nem elég pontosan sikerült meghatározni a leginkább segítséget igénylők csoportját. A kontrollcsoportban szereplő, az érintettekhez hasonló profilokkal való összevetés során azt állapították meg, hogy az első három kurzus során olyan résztvevőket is segítséget igénylőknek soroltak be, akik valójában nem szorultak támogatásra (esetükben nem volt nagy a lemorzsolódás valószínűsége).

Anegyedik tanfolyamra az első három kurzus adatainak felhasználásával egy további beavatkozást építettek be a vizsgálatba, hogy pontosabban meg tudják állapítani, kiknél nagy a lemorzsolódás valószínűsége. Az első három kurzus során a segítséget igénylőkként azonosítottak körében némileg, de nem szignifikánsan alacsonyabb volt a kurzusokat elvégzők aránya, a két csoport között azonban a negyedik tanfolyamra már jelentős lett a különbség, ami arra utal, hogy eleinte nem volt elég pontos a célzás. A fókuszcsoportos beszélgetések és a tanácsadóktól kapott visszajelzések alapján még az alábbi okai lehetnek annak, hogy kevesen éltek a felajánlott támogatási lehetőségekkel: a tanácsadók nem szabták kellőképpen személyre az üzeneteket, az e-mailben folytatott kommunikáció lehetőségei korlátozottak, bizonyos résztvevők számára szokatlan az online környezet és/vagy a videóművés.

A TÁRSÉRTÉKELÉS ÉS A SZAKÉRTŐI ÉRTÉKELÉS ÖSSZEHOSONLÍTÁSA

AZ ALKALMAZOTT MEGKÖZELÍTÉS

Hogy megtudják, a társértékelés jól használható-e a tanulmányi eredmények értékelésére tömegesen meghirdethető, tanároknak szóló online kurzusokon – és megfelelő alternatívája-e a szakértői értékelésnek –, a projektben összehasonlították a kurzuszáró feladatok társértékeléseit szakértői értékelésekkel.

Továbbá a véletlenszerűen kiválasztott óraterv szerzőit megkérdezték egy rövid felmérésben, hogy általánosságban milyennek értékelték a kurzuson tanultakat, és mennyire tartják méltányosnak és hasznosnak a kurzus során alkalmazott értékelési eljárásokat, az önértékelést (nem kötelező elem), a társértékelést, illetve a szakértői értékelést. 71-en töltötték ki a felmérést.

Észtországban, Magyarországon, Spanyolországban és Portugáliában ezenfelül online interjúkat is készítettek az értékelő szakértőkkel, amelyek során az óratervekkel és az értékelés folyamatával kapcsolatos véleményükre kérdezték rá.

A TÁRSÉRTÉKELÉS ÉS A SZAKÉRTŐI ÉRTÉKELÉS EREDMÉNYEINEK ÖSSZEHOSONLÍTÁSA

106 véletlenszerűen kiválasztott óraterv társértékeléseit és szakértői értékeléseit hasonlították össze. Az óraterveket a kollaboratív tanulásról szóló TeachUP-kurzus záró feladatáknak nyújtották be

a résztvevők (2019 február-március során). A résztvevők és a szakértők ugyanazt az értékelőtáblázatot és ugyanazokat a sablonokat használták az értékeléshez, és nyolc szempont szerint pontozták az óraterveket, valamint szabadszavas véleményt is megfogalmaztak.

A RÉSZTVEVŐK ÉS A SZAKÉRTŐK ÁLTAL HASZNÁLT ÉRTÉKELŐTÁBLÁZAT

A táblázat nyolc szempontot tartalmazott:

1. Kollaboratív osztálytermi légkör
2. Az aktív (autonóm) tanulás kompetenciájának fejlesztése
3. Kollaboratív elemek az óratervben
4. A kollaboratív tanulás értékelése
5. A kollaboratív tanuláshoz használt eszközök
6. Összhang a tanulási célokkal
7. Feladatok változatossága
8. Az egyéni és csoportos munkavégzés közötti egyensúly

Minden szempontnál 1-től („az óraterv az adott területen jelentős javításra szorul”) 4-ig („az óraterv a megadott szempontból kifogástalan”) kellett pontozni; szöveges leírások határozták meg a lehetséges szinteket.

Példa szemléltette továbbá, hogy milyen a jó szabadszavas visszajelzés.

Az összehasonlítással egyrészt azt szeretnék volna mérni, hogy mennyire megbízhatóak a pontszámok, tehát hogy mennyire egyeztek a három társértékelő és a szakértő által megítélt pontszámok (általában minden óravázlatot három résztvevő értékelt), másrészt a visszajelzések minőségéről és

hasznosságáról is szeretnék volna többet megtudni.

Statisztikai elemzéssel összevetették a szakértők, illetve a résztvevők által adott pontszámokat és a szabadszavas visszajelzéseket.

A PONTSZÁMOK MEGBÍZHATÓSÁGÁNAK VIZSGÁLATA SORÁN AZ ALÁBBI LÉPÉSEKET VÉGEZTÜK EL:

- Először is minden értékelés esetén átlagoltuk az egyes szempontokra adott pontszámokat.
- Majd átlagoltuk az egy óratervre különböző résztvevők által adott pontszámokat.
- Végül összehasonlítottuk a társértékelések átlagpontszámát a szakértők által szempontonként adott pontszámok átlagával.

A SZÖVEGES VISSZAJELZÉSEK MINŐSÉGÉNEK ÉS HASZNOSSÁGÁNAK ÉRTÉKELÉSEKOR AZ ALÁBBI ELEMENKET VETTÜK FIGYELEMBE:

- Hangvétél;
- Hossz;
- Mennyire konstruktív? (pl. konkrét, fejlesztési célú javaslatokat tartalmaz)

Az volt a kiinduló feltételezés, hogy a bizonyos hosszúságú, pozitív hangvételi, konstruktív (konkrét, fejlesztési célú javaslatokat tartalmazó) visszajelzéseket az értékelték nagy valószínűséggel hasznosnak találták.

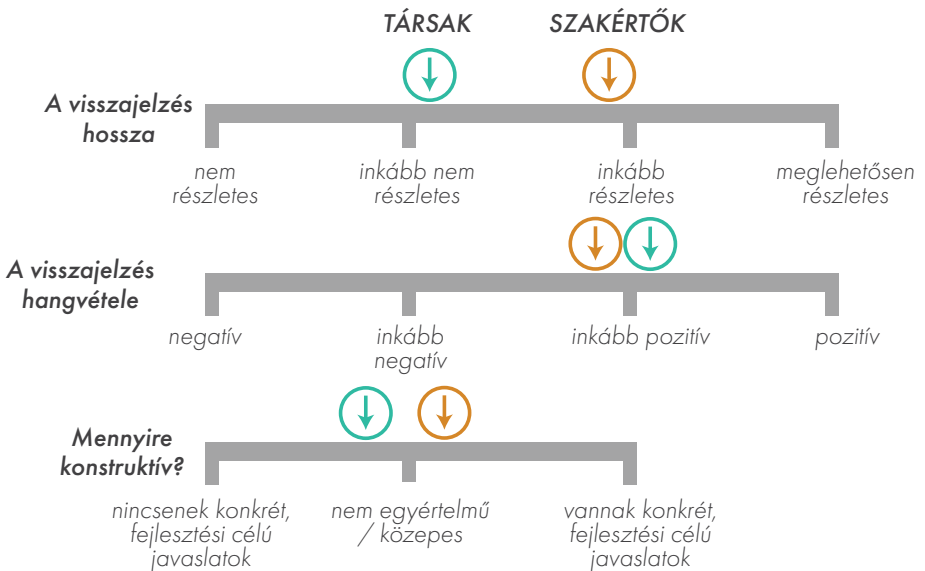
MEGÁLLAPÍTÁSOK

- **Nem volt jelentős eltérés a társértékelések és a szakértői értékelések pontszámai között.**

- Mindkét értékelési forma nagyon magas pontszámokat eredményezett, a társértékelések során azonban mind az értékelőtáblázat egészét, mind a nyolc szempont bármelyikét nézve kö-

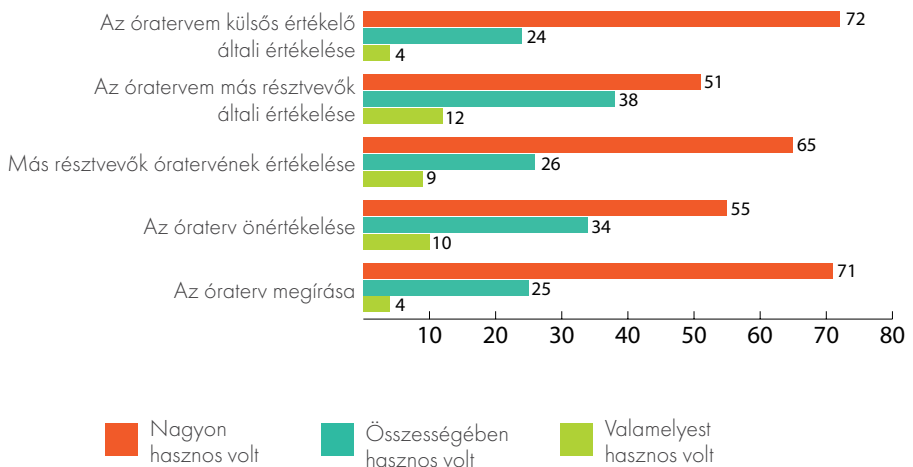
vetkezetesen jobb eredmények születtek. A kurzusok résztvevői egymásnak (a maximális 4-ből) átlagosan 3,6 pontot adtak, a szakértők pedig átlagosan 3,2-es pontszámmal jutalmazták az óraterveket. Az eredmények összhangban vannak korábbi, a témába vágó kutatások eredményeivel.

- Ez a kismértékű, de statisztikailag szignifikáns különbség a szakértők által alacsony színvonalúra értékelt munkák esetén jelentősebb, és különösen a tanárszakos hallgatók óraterveinél érzékelhető.
- A lehetséges magyarázatok között felmerül, hogy a témában jártasabb szakértőknek magasabbak voltak az elvárásai, hogy a kurzusok résztvevői tapasztalatlanok voltak a társértékelésben, nem voltak elég magabiztosak a témával kapcsolatban, és hogy szerettek volna bátorítónan viselkedni.
- A társértékelések jellemzően kevésbé részletesek, kevésbé konstruktívak és valamivel pozitívabb hangvételűek voltak, mint a szakértői értékelések. A szakértői visszajelzések több konkrét, fejlesztési célú javaslatot tartalmaztak, és hosszabbak is voltak a társértékeléseknél, feltehetőleg mert a szakértők számára az értékelési feladatok megszokottak, gyakorlottan és hatékonyan tudják elvégezni őket a mindennapos szakmai tevékenység részeként. (Szintén számíthatott, hogy a TeachUP projekt keretében szerződtették őket a munkára.)

3. ÁBRA: A TANÁROK ÓRATERVEIRE A TÖBBI RÉSZTVEVŐ, ILLETVE A SZAKÉRTŐK ÁLTAL ADOTT SZABADSZAVAS VISSZAJELZÉSEK JELLEMZŐI

- Az **ugyanarra az óratervre vonatkozó társértékelések eredményei kisebb eltéréseket leszámítva** nem mutatnak jelentős különbségeket.
- **A résztvevők általánosságban mind a társértékeléseket, mind a szakértői értékeléseket méltányosnak és hasznosnak találták**, de a társértékeléseket méltányosabbnak érezték.
 - Az értékelések általában vett hasznosságával kapcsolatos, valamint a jövőbeni kurzusokon való részvételre vonatkozó kérdésekre adott válaszok alapján nem derült ki egyértelműen, hogy az egyik értékelési formát előnybe részesítették volna a másikkal szemben.
 - Amikor azonban arra kérdeztek rá, hogy egy-egy konkrét értékelési feladatot mennyire találnak hasznosnak a TeachUP-kurzusokon folytatott tanulmányaik szempontjából, 72% mondta azt, hogy a szakértői értékelés nagyon hasznos volt, míg mindössze 51% állította ugyanezt a társértékelésekről. Érdekes adat, hogy a megkérdezettek 65%-a nagyon hasznosnak találta, hogy neki kellett más résztvevők óraterveit értékelnie.

2. DIAGRAMM: AZON TANÁROK ARÁNYA, AKIK HASZNOSNAK TALÁLTÁK AZ ÉRTÉKELÉSI FOLYAMATOKAT A TANULÁS SZEMPONTJÁBÓL

SZAKPOLITIKAI TANULSÁGOK

A TeachUP bevéálsvizsgálatát igazolta, hogy a tömegesen meghirdethető, tanároknak szóló online kurzusokon a részvétel és a teljesítés aránya növelhető egy olyan támogatási rendszerrel, amely nagyszámú résztvevő esetén is képes személyre szabott segítséget nyújtani. Az eredmények alapján öt területen lehet érdemes beavatkozni¹.

1. Konkrét adatok gyűjtése a támogatás minél pontosabb személyre szabása érdekében

A TeachUP bevéálsvizsgálatát során két fontos adatforrással dolgoztak, amelyek más kurzusoknál is relatíve könnyedén használhatók. Először is kötelezővé tették, hogy a résztvevők a regisztrációkor töltsenek ki egy kérdőívet, másrészt a kurzusfelületről nyertek adatokat az egyes kurzusmodulokon való előrehaladásról. Az ilyen típusú adatfelhasználás nem lehet anonim, ezért megfelelő adatvédelmi háttér kidolgozása is szükségessé válik.

További vizsgálatok nélkül nehéz lenne megmondani, hogy pontosan milyen adatokat érdemes a felhasználás céljából kinyerni. A TeachUP projekt során

például gyűjtötték az önszabályozó tanulási kompetenciákra, valamint az online képzésekkel kapcsolatos vélekedésekre vonatkozó adatokat, amelyekről a szakirodalomban az olvasható, hogy előrejelzik a lemorzsolódást, ezt azonban nem erősítette meg a vizsgálat.

2. A kurzust el nem kezdők felkarolása

A TeachUP eredményei azt mutatják, hogy a kapcsolatfelvétel azokkal, akik még nem kezdték el a tanfolyamot, pozitívan hat a részvételi arányokra. Érdemes lehet ezért konkrét stratégiát kidolgozni a késlekedők felkarolására.

3. Kezdő online tanulók megszólítása

A szakirodalom szerint az online tanulásban járatlan résztvevők nagyobb eséllyel morzsolódnak le, és a TeachUP-ban eredményes volt az őket segítő mechanizmus. A kezdő online tanulók megszólítása mind a teljesítési, mind a részvételi arányok szempontjából ígéretes beavatkozás.

¹ Az eredmények idevonatkozó részével, különösen a TeachUP projekt során alkalmazott, személyre szabott támogatás méretezhetőségével és költséghatékonyágával kapcsolatban további részleteket és elemzéseket a [Személyre szabott támogatás alkalmazása tömegesen meghirdethető online kurzusokon](#) című jelentésünkben talál.

4. Személyes nyomonkövetés értékelésének megteremtése

A vizsgálatban azt éreztették a résztvevőkkel, hogy figyelnek rájuk, amit kontrollként is meg lehetett élni, és úgy is, hogy nincsenek magukra hagyva. Valószínűsíthető, hogy ez a két tényező, amely hasonlított a jelenléti képzésekről jól ismert társas kontrollhoz és segítséghez, legalább részben magyarázza a vizsgálat során megfigyelt hatást. A TeachUP bevélszvizsgálata során időben elküldött, személyre szabott üzenetekkel adták a résztvevők tudtára, hogy figyelnek rájuk, de más, valószínűleg ugyanilyen hatékony módja is van annak, hogy a résztvevők érezzék a társas kontrollt és a folyamatos támogatást. Az adatok felhasználása azonban nem lehet túlzó, hogy elkerüljük az adatkezeléssel kapcsolatos negatív reakciókat.

5. Fontolandó automatizált támogató rendszerek használata

Nem egyértelmű, hogy az automatizált rendszerek használata esetén is kialakulnának-e azok a tényezők, amelyek a legjobban magyarázzák a megfigyelt hatást, az azonban minden kétséget kizáróan megállapítható, hogy a kísérletben alkalmazott folyamat bizonyos elemeit automatizált rendszerekkel, például botokkal is elvégeztethetjük. Különösen ha arra gondolunk, milyen kevesen éltek a további támogatás lehetőségével. Ha automatizáljuk a proaktív, személyre szabott üzenetek kiküldését, de emberek

(tanácsadók) is vannak a háttérben, akik észlelik, ha a résztvevők válaszolnak valamelyik e-mailre, és szükség esetén további támogatást tudnak nyújtani, költséghatékony, mégis hatásos módon tudunk személyre szabott támogatást biztosítani a kurzuson.

A tömegesen meghirdethető (MOOC-szerű) online képzések jövőbeli bevélszvizsgálatai a fent említett öt irányelven túl vizsgálhatnák további változatos támogatási formák hatását a részvételre és teljesítésre. A TeachUP projektben csupán a személyre szabott támogatás tartalmát tesztelték, a támogatás nyújtásának módját nem. Könnyen előfordulhat, hogy ha még jobban személyre szabjuk a támogatást, és azt is figyelembe vesszük, hogy az egyes résztvevők milyen módon szeretnének segítséget kapni, majd ennek megfelelően többféle választási lehetőséget biztosítunk nekik, még hatékonyabb megoldásokat dolgozhatunk ki. Érdemes lehet például még a képzés megkezdése előtt megkérni a résztvevőket, hogy egy adott listából válasszák ki az általuk előnyben részesített támogatási formákat, majd az eredmények fényében személyre szabni, hogy milyen módon biztosítunk segítséget a tanfolyam során.

Habár a TeachUP projektben nem a társértékelés vizsgálata volt a leghangsúlyosabb téma, és az eredmények kiértékelése is más módszertannal történt, úgy tűnik, hogy a bevélszvizsgálat során alkalmazott társértékelés a szakértői értékelés életképes alternatívája lehet a tanároknak – és esetlegesen tanárszakos hallgatóknak is – szóló, tömegesen meghirdethető online képzése-

ken. Az eredmények fényében a támogató körülmények megteremtése érdekében az alábbi szakpolitikai irányelvek megfontolását javasoljuk:

- **Értékelési kultúra ösztönzése**, amelyben az értékelés az aktív tanulási folyamat részét képezi, és az abban résztvevők – akár tanárok, akár hallgatók legyenek – a folyamat során végig felelősséggel tartoznak a saját tanulmányaik iránt. Megvannak a készségeik a kapott értékelések hasznosításához is (képesek átgondolni és elbírálni a visszajelzések hasznosságát, és meg tudják ítélni, mit érdemes megfogadni belőlük), és mások munkájának értékeléséhez is (kiegyensúlyozott értékeléseket fogalmaznak meg, amelyek tanulságosak és ösztönzik a további fejlődést). A különböző értékelési formák (társértékelés, önértékelés, formatív értékelés, szummatív értékelés) megismerése, az alkalmazási körük és a segítségükkel elérhető célok átgondolása fontos része a kívánt értékelési kultúra kialakításának, és sokat segíthet a tapasztalat és a kezdő értékelők közötti szakadék áthidalásában. Hiába van a tanároknak tapasztalata a diákok értékelésében, a többségük a társértékelés, vagyis más tanárok értékelése szempontjából kezdő értékelőnek számít. Tömegesen meghirdethető online kurzusokon az alábbiakkal ösztönözhető a megfelelő értékelési kultúra kialakulása:

- Képzés és iránymutatás a résztvevőknek azzal kapcsolatban, hogyan adjunk és hogyan fogadjunk visszajelzéseket. Ennek részeként érdemes jó példákat mutatni szakértők visszajelzéseiből és kiemelni a hatékony visszajelzések jellemzőit: pl. a megbeszélt határidőn belül benyújtásra kerül, konstruktív megjegyzéseket tartalmaz, részletes és konkrét változtatási javaslatok szerepelnek benne, megfelelő hangnemet használ stb.
- Tények, amelyek alátámasztják a tanártársak online kurzusokon való értékelésének előnyeit, és olyan kutatási eredmények, amelyek alátámasztják a hatékony visszajelzési technikák alkalmazhatóságát a mindennapos osztálytermi munkában.

- **A társértékelés minőségi keretrendszerének kidolgozása** tanároknak szóló, tömegesen meghirdethető online kurzusokra vonatkozóan. Ahhoz, hogy a társértékelést mindenki megbízható módszernek fogadja el a tanárok előrehaladásának igazolására – és esetleg tanúsítványok kiadására –, jól átgondolt keretrendszerre van szükség, amely lehetővé teszi méltányos és hatékony értékelési folyamatok, eszközök és útmutatók kidolgozását. Fontos, hogy mindenki jól ismerje a kereteket, ezért mindent be kell mutatni és el kell magyarázni a kurzus résztvevőinek.

- A társértékelés eredménye is megbízhatóbb lesz, ha ilyen keretek között alkalmazzuk. A TeachUP során az egyes óratervekre leadott három-három társértékelés eredményei rendszerint összhangban voltak a szakértők által adott pontszámokkal (ami a megítélők közötti megbízhatóságot is bizonyítja). Ez is arra mutat, hogy nagyon fontos megfelelő eszközt biztosítani az értékeléshez, például értékelőtáblázatot, amelyben egyértelmű elvárások és szempontok szerepelnek, az egyes teljesítményszinteket pedig leírások és példák szemléltetik. Ezeket az elemeket minden jól kidolgozott minőségi keretrendszernek tartalmaznia kell.
- Ha tömegesen meghirdethető online képzésen társértékeléssel szeretnénk igazolni a tanulmányi előrehaladást, nagyon sok múlik a kurzuson használt értékelési folyamaton, az alkalmazott eszközökön, valamint az értékeléshez biztosított iránymutatás szövegén. Megfelelő minőségű keretrendszerek kidolgozása ezért nagyon előmozdíthatná az ilyen típusú tanfolyamok akkreditációjának ügyét.

- **A kurzusok céljának, központi témájának és létszámának megfelelő értékelési módszer választása.** Az eredmények azt mutatják, hogy a résztvevők szerint mind a társértékelésnek, mind a szakértői értékelésnek megvoltak a maga előnyei, és kiegészítették egymást. Azoknak, akik eddig csak az egyik értékelésmódszert használták az online képzéseiken, érdemes lehet átgondolni, hogy nem tudják-e párhuzamosan mindkettőt alkalmazni a jövőben.

A társértékelés a TeachUP képzésein nem pusztán a tanulmányi előrehaladást mérte, hanem hozzájárult a közösségépítéshez, ösztönözte a szakmai párbeszédet és lehetővé tette a tanári munkában is használható értékelési módszerek kipróbálását. Az utóbbi célokat nem lett volna könnyű megvalósítani szakértői értékeléssel. Az olyan online kurzusokon azonban, amelyek során új és bonyolult anyagot szeretnénk bemutatni a résztvevőknek, valamilyen fajta szakértői értékelés továbbra is hasznos lehet. Mivel tömegesen meghirdethető képzések esetén bonyolult és költséges a szakértői értékelés használata, érdemes lehet alapesetben társértékelést alkalmazni, a szakértői értékelést pedig külön díj megfizetése ellenében ajánlani azoknak, akik alaposabb, konstruktívabb visszajelzést szeretnének kapni a munkájukról.

PROJEKTKOORDINÁTOR

www.europeanschoolnet.org

Belgium

KUTATÓINTÉZET

IRVAPP
RESEARCH INSTITUTE FOR
THE EVALUATION OF PUBLIC POLICIES

irvapp.fbk.eu

Olaszország

PARTNEREK

irvapp.fbk.eu

Ausztria

hitsa.ee

Észtország

cti.gr

Görögország

oktatas.hu

Magyarország

VYTAUTO
DIDŽIOJO
UNIVERSITETAS
MCMXXII

leu.lt

Litvánia

nsa.smm.lt

Litvánia

education.gov.mt

Málta

cfaecentro-oeste.pt

Portugália

EDUCAÇÃO

dge.mec.pt

Portugália

Universidade do Minho

uminho.pt

Portugália

METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

mpc-edu.sk

Szlovákia

uniza.sk

Szlovákia

educalab.es

Spanyolország

yegitek.meb.gov.tr

Törökország

gtcs.org.uk

Egyesült Királyság

www.teachup.eu.org

[#TeachUP_eu](https://twitter.com/TeachUP_eu)

[groups/TeachUP.experimentation](https://www.facebook.com/groups/TeachUP.experimentation)

teachup@eu.org

Az Európai Unió
Erasmus+ programjának
társfinanszírozásával

Az Európai Bizottságnak a kiadvány létrejöttéhez nyújtott támogatása nem jelenti azt, hogy a Bizottság egyetértene a publikáció tartalmával. Jelen kiadvány kizárólag a szerzők, és nem a Bizottság nézetét tükrözi. Az Európai Bizottság a kiadványban található információk jövőbeni felhasználásáért nem vállal felelősséget.